

PALOMAR

Italo Calvino

Palomar

1.1.1. Branje vala

Morje je le rahlo vzvalovljeno in majhni valovi udarjajo ob peščeno obrežje. Gospod Palomar stoji na obrežju in gleda neki val. Ne, da bi se bil poglobil v opazovanje valov. Ni se poglobil, ker dobro ve, kaj počenja: hoče gledati neki val in ga gleda. Ne opazuje, kajti za opazovanje je potreben primeren značaj, primerno stanje duha in primeren potek zunanjih okoliščin: in ne glede na to, da gospod Palomar v načelnem pogledu nima ničesar proti opazovanju, pa vsekakor ne izpolnjuje nobenega od teh treh pogojev. Skratka; to, kar namerava gledati, niso "valovi", temveč en sam val in pika: ker se hoče izogniti negotovim občutjem, si za vsako svoje dejanje zastavi zamejen in točen cilj.

Gospod Palomar vidi, kako v daljavi vstane neki val, raste, se bliža, spreminja obliko in barvo, se ovija sam vase, se razbije, izginja, se razliva. Na tej točki bi se lahko prepričal, da je postopek, ki si ga je bil zastavil, privedel do konca, in odšel. Toda osamiti neki val in ga ločiti od vala, ki mu neposredno sledi in se zdi, da ga poriva naprej, včasih pa dohiti in odnese, je zelo težko; tako kakor ločiti ga od vala, ki gre pred njim in daje podobo, da ga vleče za sabo proti obrežju – če se potem ne obrne spet proti njemu, kot da ga ustavlja. In če presodimo vsak val glede na njegovo širino, vzporedno z obalo, je težko določiti, do kod se napredujoča črta širi neprekinjena in kje se začne deliti in segmentirati v samostojne valove, različne po hitrosti, obliki, moči in smeri.

Skratka, vala ni mogoče opazovati, ne da bi pazili na kompleksne dejavnike, ki sovpadajo v njegovem oblikovanju, in na tiste prav tako kompleksne, ki jih val povzroča. Ti dejavniki se nenehoma spreminjajo, zato je določen val vedno drugačen od kakega drugega vala; toda res je tudi, da je vsak val enak drugemu valu, tudi takrat, ko mu ne sledi neposredno in ne meji v njegov prostor. Pojavljajo se skratka oblike in sosledice, ki se ponavljajo, čeprav so v času in prostoru nepravilno razporejene. In ker je to, kar je gospod Palomar v tem trenutku namenjen delati, preprosto videti neki val, se pravi, dojeti vse njegove sočasne komponente, ne da bi

katero zanemari, bo njegov pogled počival na gibanju vode, ki tolče ob obrežje, vse dotlej, dokler bo lahko zaznaval dejavnike, ki jih prej še ni bil zapopadel. Brž ko se bo zavedel, da se podobe ponavljajo, bo vedel, da je bil videl vse, kar je želel videti, in bo lahko nehal.

Gospod Palomar, nervozen človek, ki živi v frenetičnem in prenatrpanem svetu, je nagnjen k temu, da omejuje svoje odnose z zunanjim svetom, in da bi se branil pred vsesplošno nevrastenijo, skuša svoja občutja kolikor le more obržati pod nadzorom.

Grba vala, ki prihaja, se v neki točki dviguje bolj kot drugje in prav tam se val začne prelivati v belo. Če se to zgodi na neki določeni oddaljenosti od obale, ima pena čas, da se ovije sama vase ter spet izgine, kot bi jo nekaj požrlo, in da se v istem trenutku že vrne in zavzame vse površje, le da tokrat izbija od spodaj, kakor bela preproga, ki seže čez njegov zadnji rob, da zaobjame val, ki prihaja. Toda ko bi pričakovali, da se bo val skotalil na preprogo, se zavemo, da vala ni več, temveč je le še preproga in tudi ta naglo izginja, postaja svetlikanje plavajoče mivke, ki se hitro umika, kakor bi jo tja porivalo širjenje suhega in temnega peska, ki bi gnalo naprej svoje valovito obrobje.

Hkrati je treba upoštevati uklon valovne črte, tam, kjer se val deli na dvoje kril; na eno, ki teži k obali z desne na levo, in na drugo z leve proti desni, in izhodiščna oziroma končna točka njunega razhajanja ali sovpadanja je v negativu tista valovna konica, ki sledi napredovanju obeh kril, a za njima vedno zaostaja in je podvržena izmeničnemu prevladovanju ene nad drugo, vse dokler je ne doseže neki močnejši val, a tudi sam z istim problemom razhajanja – sovpadanja, in potem en še močnejši, ki vozel razreši tako, da ga razbije.

Plaža, ki si za vzorec jemlje pletež valov, steguje v vodo komaj zarisane konice sipin, ki se nadaljujejo v pasove potopljenega peska, kakor jih vodni tokovi ob vsaki bibavici oblikujejo in razdenejo. Eden od teh nizkih jezikov peska je mesto, ki si ga je gospod Palomar izbral za točko opazovanja, kajti valovi udarjajo tam poševno z ene in druge strani, in ko preskakujejo napol potopljeno površje, se srečujejo s tistimi, ki prihajajo z nasprotnega konca. Da bi torej razumeli, kako je neki val narejen, moramo upoštevati vse te sunke iz nasprotnih si smeri, ki se v določeni meri izenačujejo in v določeni meri seštevajo, to končno povzroči vsesplošno razbitje sunkov in protisunkov v vedno istem širjenju morske pene.

Gospod Palomar poskuša zdaj omejiti polje svojega opazovanja; če obdrži pred očmi kvadrat, recimo, desetih metrov obale in desetih metrov morja, lahko izpopolni inventar vseh valovnih premikov, ki se v danem intervalu časa v njem z različno frekvenco ponavljajo. Težava je v tem, kako utrditi robove tega kvadrata, kajti če si na primer za stranico, ki je od njega najbolj oddaljena, vzame črto bližajočega se vala, bo ta, medtem ko se dviguje in prihaja proti njemu, prikrla njegovim očem vse, kar stoji zadaj; in že se prostor, ki ga je hotel raziskati, zasuka naokrog in se v istem hipu splošči.

Vendar gospod Palomar nikakor ne izgubi poguma in vsak trenutek verjame, da

mu je uspelo videti vse, kar je bilo z njegove točke gledanja možno videti, toda potem se vedno pokaže še kaj, česar prej ni bil upošteval. In če ne bi šlo za to, da skuša nestržno doseči popoln in dokončen rezultat svoje vizualne operacije, bi bilo gledanje valov zanj zelo pomirjujoča vaja in bi ga lahko rešilo nevrastenije, infarkta in čira na želodcu. In morda bi bilo lahko celo ključ, s katerim bi gospodoval kompleksnosti sveta tako, da bi jo zvedel na najenostavnejši mehanizem.

Toda vsaka skušnjava, da bi definiral ta model, mora poračunati še s kakim dolgim valom, ki se nepričakovano prikaže iz smeri, ki je pravokotna na razbite valove in vzporedna z obalo, po njem pa teče neprekinjen, komaj opazen greben. Skoki valov, ki se razsipljejo ob obali, ne motijo jedrega sunka tega enovitega valovnega vrha, ki jih reže pod pravim kotom in se ne ve, ne kam gre ne od kod prihaja. Morda je to dih vzhodnega vetra, ki giblje morsko površje transferzalno na globinski sunek, ki prihaja iz vodnih mas odprtega morja, toda ta val, porojen iz zraka, med potjo pobira tudi poševne sunke, ki se porajajo iz vode, ter jih odklanja, uravnava v svojo smer in odnaša seboj. Tako napreduje, vse večji in močnejši, dokler ga srečanje z nasprotnimi valovi ne zaduši in malo po malem izgine; ali pa ga ukrivlja dotlej, da ga pomeša z eno mnogih dinastij bočnih valov, ki jo z njimi vred vrže na obalo.

Posledica izostritve pozornosti na en sam dejavnik je, da skoči ta v prvi plan in zavzame vso sliko, kot pri določenih risbah, ko je dovolj zapreti oči in ko se znova odprejo, je perspektiva spremenjena. Iz tega križanja različno usmerjenih valovnih grebenov prihaja celotni ustroj valovanja razgrajen v kvadrante, ki se pojavljajo in izginjajo. Dodajmo, da ima krogotok vsakega vala tudi svojo lastno silo, ki nasprotuje valovom, vpadajočim od drugod. In če se pozornost osredotoči na te ritenske sunke, se zdi, da je pravo gibanje tisto, ki se začinja pri obali in se oddaljuje na odprto morje.

Morda pa je resnični učinek, ki ga bo gospod Palomar pravkar dosegel, ta, da mu bo uspelo valove obrniti v nasprotno smer, da bo prevrnil čas, da bo ugledal resnično substancno sveta onkraj čutnih in mentalnih navad? Ne; dospe le do tega, da dobi rahel občutek vrtoglavice, nič več. Vztrajnost, ki poriva valove proti obali, je partijo dobila: pravzaprav so se kar precej povečali. Se veter morda spreminja? Gorje, če se podoba, ki jo je uspelo gospodu Palomarju tako minuciozno sestaviti, prevrne, razbije in porazgubi. Le če mu uspe obdržati prisotne vse dejavnike skupaj, lahko začne drugo fazo operacije: da razširi to spoznanje na celoten univerzum.

Dovolj bi bilo ne izgubiti potrpljenja, stvar, ki se zgodi prej ali slej. Gospod Palomar se oddaljuje vzdolž plaže, z napetimi živci, kakor je bil prišel, in še bolj negotov glede vsega.

1.1.3. Meč sonca

Odblesk na morju se pojavi, ko se sonce spušča: z obzorja se požene k obali bleščeča lisa, ustvarjena iz brezštevilnih lesketajočih se odsevov, ki valujejo. Med

odsevom in odsevom temni azur morja mrači svojo mrežo. Bele barke postanejo v protisvetlobi črne ter izgubijo čvrstost in razsežnost, kot da ju je ta bleščeča točkovost použila.

To je čas, ko je gospod Palomar, človek z zamudo, pri svojem večernem plavanju. Spusti se v vodo, se odrine od obale in odsev sonca postane v vodi blesteči meč, ki od obzorja sega do njega. Gospod Palomar plava v meču, ali bolje, meč ostaja vedno pred njim; ob vsakem njegovem zamahu se umakne in se nikdar ne pusti doseči. Vse do koder stegne roke, dobiva morje svojo temno večerno barvo, ki se za njegovim hrbtom razprostira do obale.

Medtem ko se sonce spušča k zahodu, se slepeče beli odblesk obarva zlato in bakreno. In kamorkoli se gospod Palomar premakne, je vrh tega ostrega trikotnika on; meč mu sledi in kaže nanj kakor kazalec ure, ki ima za osišče sonce.

"To je poseben poklon, ki ga sonce izkazuje meni osebno," mika gospoda Palomarja, da bi si mislil, ali točneje, mika egocentrični in megalomanski jaz, ki prebiva v njem. Toda depresivni in samorazdiralni jaz, ki z onim drugim prebiva v isti komori, nasprotuje: "Vsi, ki imajo oči, vidijo odblesk, ki jim sledi. Iluzija čutov in zavesti ima vsakega od nas vedno za svojega jetnika." Vmes poseže neki tretji sonajemnik, bolj ravnodušen jaz: "Kakorkoli že, to se pravi, da sem pač eno od čutečih in mislečih bitij, ki so sposobna, da s sončnimi žarki vzpostavijo odnos ter da si zaznave in iluzije razlagajo in ocenjujejo."

Vsak kopalec, ki ob tej uri plava proti zatonu, vidi ta trak luči, ki se obrača k njemu in potem ugasne le malo pred točko, do koder se lahko izproži njegov odziv. Vsakdo ima svoj odsev, ki se z njim premika in ima tisto smer samo zanj. Na obeh robovih odseva je vodna modrina temnejša. "Je mar tema edina neiluzorna danost, ki nam je skupna vsem?" se sprašuje gospod Palomar. Toda meč se enako ponuja očesu vsakega človeka, ni načina, da bi mu ubežali. "Je tisto, kar imamo skupnega, prav to, kar je vsakomur dano kot izključno njegovo?"

Jadralne deske drsijo po vodi, v poševnih črtah režejo veter s kopnega, ki se dviguje ob tej uri. Vzravnane figure držijo jadrno prečnico z razprtimi rokami kakor lokostrelci in lovijo zrak, ki tlesketa ob platno. Ko prečkajo sončni odsev, glej, sredi zlata, ki jih obdaja, barve jadra izginejo in obrisi temnih teles so, kakor da so vstopili v noč.

"Vse to se ne dogaja niti na morju niti v soncu," misli plavalec Palomar, "temveč v moji glavi, v krogotokih med očmi in možgani. Plavam po svoji zavesti in samo tukaj obstaja ta meč svetlobe; in kar me privlači, je ravno to. To je moj element, edini, ki ga jaz lahko do neke mere poznam."

Toda misli si tudi: "Ne morem ga doseči. Vedno je tam pred menoj in ne more biti hkrati znotraj mene in nekaj, v čemer plavam; če ga vidim, ostajam zunaj njega in on ostaja zunaj mene."

Zamahi njegovih rok so postali utrujeni in negotovi: namesto da bi mu premišljevanje povečalo užitek plavanja v odsevu, se zdi, kakor da mu ga je pokvarilo,

kakor bi ga napeljevalo, da čuti v njem neko omejitve ali krivdo ali obtožbo. In tudi neko težko odgovornost, ki ji ne more uiti: meč obstaja le, ker je tam on; če bi se vsa plovila in vsi kopalci vrnili k obali ali pa bi soncu le obrnili hrbet – kje bi končal njegov meč? V tem svetu, ki razpada, je stvar, ki jo želi rešiti, najkhrkejša od vsega: ta morski most med njegovimi očmi in zahajajočim soncem. Gospodu Palomarju ni več do plavanja; zebe ga. Toda vztraja: zdaj mora ostati v vodi, dokler sonce ne izgine.

Tedaj pomisli: "Če jaz vidim in mislim in plavam ta odsev, je to le zato, ker je v drugem žarišču sonce, ki meče svoje žarke. Le izvor tega, kar je, kaj velja: nekaj, česar moj pogled ne more prenesti razen v oslavljeni obliki, kakršna je ta sončni zahod. Vse drugo je odsev med odsevi, vključno z menoj."

Mimo gre fantazma nekega jadra; senca človeka jambora steče med svetlečimi luskami. "Brez vetra bi se ta prikazen, sestavljena iz plastičnih zglobov, človeških kit in kosti ter najlonskih vrvi, ne obdržala pokonci; veter je tisti, ki iz nje napravi plovilo, dozdevno obdarjeno z lastno smerjo in namenom; samo veter ve, kam gresta deska in jadralec," si misli. Kakšna uteha, če bi mi uspelo izničiti svoj dvomljivi in parcialni jaz v gotovosti principa, iz katerega izhaja vse! Edino in absolutno počelo, iz katerega izvirajo vsa dejanja in vse oblike? Ali pa neko določeno število različnih počel, silnic, ki se med seboj sekajo in dajejo obliko svetu, ki nastaja edinstven, trenutek za trenutekom?

"... veter in, seveda, tudi morje, vodna masa, ki podpira trdna plovila in lebdeča telesa, kakor sva deska in jaz," premišljuje gospod Palomar, medtem ko plava mrtvaka.

Njegov prevrnjeni pogled zdaj kontemplira blodeče oblake in gričke, kopaste od grmičevja. Tudi njegov jaz je zvrnjen med elemente: nebesni ogenj, zračni tokovi, zibeljka voda in zemlja opora. Bi to bila narava? Toda nič od tega, kar vidi, v naravi ne obstaja: sonce ne zahaja, morje nima tiste barve, oblike so takšne, kot jih svetloba meče na mrežnico. Z nenaravnimi gibi svojih udov lebdi med prikaznimi; obrisi človeških postav, ki v nenaravnih položajih predstavljajo svojo težo, ne izkoriščajo vetra, temveč geometrijsko abstrakcijo kota med vetrom in naklonom nekega umetnega sestava in tako drsijo po gladki koži morja. Torej narava ne obstaja?

Plavajoči jaz gospoda Palomarja se je potopil v neki svet, ločen od celote; v presečišču med polji moči, v vektorske diagrame, snopovja mrež, ki sovpadajo, se razhajajo, se razbijajo. Toda notri v njem ostaja neka točka, v kateri vse obstaja na drugačen način; kakor grča, kakor kepa, kakor začep: občutek, da si tu, pa bi lahko ne bil, v nekem svetu, ki bi ga lahko ne bilo, vendar je.

Vsiljiv val vzburka gladko morje; motorni čoln pridrvi in odrzi, razliva nafto in poskakuje na ploskem trebuhu. Mrena mastnih in spreminjastih naftnih odsevov se valujoč razširja po vodi. Tista materialna čvrstost, ki manjka sončni bleščavi, pa prav gotovo ne pride niti v senčico dvoma, ko gre za sled fizične prisotnosti človeka, ki svojo brazdo potresa z nepresnovljivimi izmečki razlitega goriva in ostankov izgorevanja, tako da meša in množi okrog sebe življenje in smrt.

"To je moj habitat," si misli Palomar, "in tukaj ni vprašanje sprejeti ali izključiti,

kajti le sredi tega lahko obstajam." Toda kaj če je usoda življenja na zemlji že zapečaten? Če je drvenje v smrt postalo močnejše od vsake možnosti za rešitev?

Val, velik in en sam, drsi, dokler ne udari ob obalo; in kjer se je prej zdelo, da je le prod, pesek, alge in drobceni oklepi školjk, pokaže umikanje vode zdaj pas plaže, posut s pločevinkami, koščicami, prezervativi, mrtvimi ribami, strganimi opankami, injekcijami in vejami, črnimi od katrana.

Tudi njega privzdigne val motornega čolna, bibavica odpadkov ga prevrne in gospod Palomar se nenadoma počuti izmeček med izmečki, kadaver, skotaljen na obale – smetišča celin – pokopališč. Če bi se razen osteklenlega očesa mrtvih na površju zemeljsko-morske krogle ne odprlo več nobeno oko, se meč ne bi več zableščal.

Če dobro pomislimo, takšna situacija ne bi bila nič novega: sončni žarki so se spuščali na vodo že milijone stoletij, preden so obstajale oči, ki so jih lahko sprejele.

Gospod Palomar plava pod vodo; dvigne se na površje; in glej, meč! Nekega dne je neko oko izšlo iz morja in meč, ki ga je tam že čakal, mu je končno lahko razodel vso vitko lepoto svoje ostre konice in svoje lesketajoče žarenje. Eden za drugega sta bila narejena, meč in oko: in morda rojstvo očesa ni porodilo meča, temveč nasprotno. Kajti meč ni mogel, da ne bi ustvaril očesa, ki bi ga gledalo z njegovega vrha.

Gospod Palomar misli na svet brez njega: na tisti brezkončni svet pred njegovim rojstvom in na onega mnogo bolj mračnega po njegovi smrti; skuša si predstavljati svet, preden so bile oči, pred katerimkoli očesom; in svet, ki bi zaradi katastrofe ali počasnega propadanja jutri ostal slep. Se v tistem svetu sploh kaj zgodi (se je zgodilo, se bo zgodilo)? Točkasti žarek luči steče od sonca, se zablešči na mirnem morju, se zalesketa v trepetanju vode, in glej, snov postane občutljiva na svetlobo, se diferencira v živeča tkiva, in naenkrat se pojavi oko, množica očes, se vnovič pojavi ...

Zdaj so vse jadralne deske potegnili na suho in tudi zadnji premrazeni kopalec – po imenu Palomar – prihaja iz vode. Prepričal se je, da bo meč obstajal tudi brez njega: končno se osuši s frotirko in se vrne domov.

1.2.2. Kosov žvižg

Gospod Palomar ima tole srečo: poletje preživi na nekem kraju, kjer poje mnogo ptic. Medtem ko sedi v naslanjaču in "dela" (pravzaprav ima še eno srečo: reče lahko, da dela na mestih in v okoliščinah, o katerih bi rekli, da predstavljajo najpopolnejši počitek; ali recimo raje: obsojen je na občutek zavezanosti, da z delom ne sme nikdar prenehati, pa čeprav je v avgustovskem jutru zleknjen pod drevesi), nevidne ptice med vejami razgrinjajo okoli njega repertoar najrazličnejših zvočnih pojavov, ga zavijajo v nepravilen, pretrgan in oglat akustičen prostor, v katerem pa se med različnimi zvoki vzpostavlja ravnovesje, tako da se po izrazitosti in frekvenci nobeden med njimi ne dviguje nad druge; vsi se vpletajo v homogen snutek, ki pa ga ne ohranja harmonija,

temveč lahkotnost in prosojnost. Vse dokler ob uri največje vročine divje množice insektov ne vzpostavijo svoje popolne prevlade nad zračnimi nihaji, ko z oglušujočim klepanjem sistematično zavzemajo razsežnosti prostora in časa in ko škržati ne utihnejo niti za hip.

Pesem ptic zavzema gospodu Palomarju spremenljiv delež njegove slušne pozornosti: zdaj jo oddalji kot del tišine v ozadju, zdaj se osredotoča, da bi v njej razločil žvižg od žvižga in jih razvrstil v kategorije rastoče kompleksnosti: drobčno ščebetanje, trilčki dveh not – ena kratka, ena dolga, kratek cikavt v vibratu, žrgolenje, notne kaskade, ki se v spodnji legi daljšajo in ustavljajo, kodri modulacij, ki se ovijajo sami vase, in tako naprej do gostolenja.

Do manj splošne razvrstitve gospod Palomar ne pride: ni namreč eden od tistih, ki bi slišali ptičje petje in bi vedeli, kateremu ptiču pripada. To svojo nevednost čuti kot krivdo. Novo znanje, do katerega se je prikopal človeški rod, ne odtehta tistega, ki se širi le z neposrednim ustnim izročilom, in ko je enkrat izgubljeno, ga ne moremo več obuditi in posredovati naprej: nobena knjiga nas ne more naučiti tega, česar se lahko naučimo v otroštvu, če pozorno odpremo uho in oko pesmi in letu ptic in se tam najde kdo, ki jim zna natanko določiti ime. Nenehno učenje negotove preciznosti v določanju vsega moduliranega, spreminjastega, sestavljenega, to je nedoločljivega, je imel gospod Palomar nekoč raje od kulta nomenklatorične in klasifikacijske natančnosti. Zdaj bi izbral ravno narobe, in ko sledi niti misli, obujenih v pesmi ptic, se mu zdi njegovo življenje zaporedje zamujenih možnosti.

Od vsega ptičjega petja se najbolj ločuje kosov žvižg, nezamenljiv s katerimkoli drugim. Kosi prihajajo ob poznih popoldnevih. Dva sta, par seveda, morda isti kot lansko leto in kot vsako leto tistega časa. Vsako popoldne, ko sliši klic žvižga v dveh notah, kot od nekoga, ki želi opozoriti na svoj prihod, gospod Palomar dvigne glavo in pogleda okrog, kdo ga išče. Potem se domisli, da je to čas kosov. Ne išče ju dolgo: hodita po travniku, kot da bi bila po svojem resničnem poslanstvu zemeljska dvonožca in bi se zabavala v postavljanju analogij s človekom.

Žvižg kosov ima v sebi to posebnost, da je identičen človeškemu žvižgu. In sicer žvižgu nekoga, ki ne bi bil prav posebej sposoben žvižgati, a bi se mu zgodilo, da ima neki ravno pravšen razlog, da požvižga, takole in samo enkrat, brez namena, da bi nadaljeval, in bi to storil z odločnim, vendar skromnim in prikupnim tonom, tako da bi si zagotovil naklonjenost tistega, ki ga posluša.

Isti kos, ali pa njegov par, čez nekaj časa ta žvižg ponovi, toda vedno je kakor prvokrat, ko mu pride na misel, da bi zažvižgal; če je to dialog, sledi vsaka replika po dolgem razmisleku. Toda je to res dialog ali pa vsak kos žvižga le zase in ne za drugega? In, v enem ali drugem primeru, ali gre za vprašanja in odgovore (drugemu ali le sebi) ali pa za potrditev nečesa, kar je vedno nekaj istega (lastna prisotnost, pripadnost vrsti, spolu, ozemlju)? Morda je vrednost te edine besede v tem, da jo drugi žvižgajoči kljun ponovi in da v intervalu tišine ne ostane pozabljena.

Ali pa ves dialog obstaja v tem, da eden reče drugemu "tu sem" in dolžina pavze

doda stavku pomen nekakšnega "še vedno", kot če bi rekel: "Še vedno sem tukaj, še sem jaz." In kaj če je v pavzi in ne v žvižgu pomen sporočila? Če je to, v čemer si kosi govorijo, molk? (Žvižg bi bil v tem primeru le znak interpunkcije, nekakšna formula kakor "sprejeto-končano".) Molk, na videz enak kakemu drugemu molku, bi lahko izražal sto različnih namer. In tudi žvižg, konec koncev; govoriti si z molkom ali z žvižganjem je vedno mogoče – problem se je sporazumeti. Ali pa nihče ne more razumeti nikogar: vsak kos je prepričan, da je vnesel v žvižg neki pomen, ki je zanj temeljen, a ga razume le on sam in mu drugi odvrne nekaj, kar nima nobene zveze s tem, kar je rekel; to je dialog med gluhih, pogovor brez repa in glave.

Toda ali so človeški pogovori morda kaj drugega? Na vrtu je tudi gospa Palomar in zaliva veronike. Reče: "Glej ju," to je pleonastična izjava (saj se razume samo po sebi, da mož kosa že opazuje), v nasprotnem primeru (če ju še ne bi bil opazil) pa nerazumljiva, a vsekakor mišljena z namenom, da utrdi svoje prvenstvo v opazovanju kosov (kajti v resnici je bila ona prva, ki ju je odkrila in opozorila moža na njune navade) in da podčrta gotovost njunih prihodov, ki jih je bila tolikokrat opazila.

"Psst," de gospod Palomar, na videz zato, da prepreči, da bi ju žena prepodila z glasnim govorjenjem (nepotrebna opazka, ker sta kosa soproj in soproga zdaj vajena prisotnosti in glasov gospoda soproga in soproge Palomar), v resnici pa zato, da bi ženi odrekel prednost s tem, ko kaže zanju veliko večjo vnemo, kot je njena.

Gospa Palomar torej reče: "Od včeraj je spet suha," misleč zemljo gredice, ki jo zaliva; to je odvečna komunikacija, a ima namen, da z nadaljnjim govorjenjem in spremembo teme pokaže na svojo mnogo večjo in bolj sproščeno zaupnost s kosi, kot je moževa. Vendar pa iz teh replik gospod Palomar povzema neko splošno sliko spokojnosti in je zanj ženi hvaležen; kajti če mu ona potrdi, da trenutno ni ničesar hujšega, kar bi ju lahko skrbelo, lahko ostane zatopljen v svoje delo (ali psevdodelo ali hiperdelo). Pusti, da mine kaka minuta, in skuša nato tudi sam sprožiti kako pomirjujoče sporočilo, ki bi ženo obvestilo o tem, da njegovo delo (ali infradelo ali ultradelo) napreduje kot po navadi. V ta namen odda zaporedje sopihajočih in mrmrajočih glasov: ... pomotoma ... pri vsem tem ... od začetka ... da, piškavega oreha ... – izjave, ki vse skupaj posredujejo tudi sporočilo "zelo sem zaseden", če je morda zadnja ženina replika vsebovala tudi prikrit očitek tipa "prav lahko bi tudi ti malo mislil na zalivanje vrta."

Vsem tem besednim izmenjavam pa predhaja ideja, da popolna povezava zakoncema omogoča, da se razumeta, ne da bi razlagala vsako stvar do potankosti. Vendar to načelo prenašata v prakso na način, ki je pri obeh zelo različen: gospa Palomar se izraža v dovršenih, a pogosto namigujočih in sibilskih stavkih, s katerimi postavlja na preizkušnjo sposobnost mentalnih asociacij svojega moža in sinhronijo njegovih misli z njenimi (stvar, ki ne deluje zmeraj). Gospod Palomar nasprotno pusti, da se iz meglic njegovega notranjega monologa pojavljajo raztreseni artikulirani zvoki, v upanju, da bi iz njih izšla vsaj črno-bela risba njegovega duševnega stanja, če že ne razvidnost kakega dovršenega pomena.

Toda gospa Palomar se upre, da bi to brbranje sprejemala kot govorico in da bi podčrtala svojo neudeležbo pri njem, tiho reče: "Psst, preplašil ju boš," in tako možu vrne molčanje, o katerem je mislil, da ji ga lahko tako upravičeno naloži, in znova potrdi svoj primat, kar zadeva pozornost glede kosov.

Ko je ta točka v njeno prednost zapisana, se gospa Palomar oddalji. Kosa ključeta po travniku in imata dialoge zakoncev Palomar gotovo za ekvivalent svojih žvižgov. Skoraj bi bilo bolje, če bi se omejili na žvižganje, si misli on. Gospodu Palomarju, ki mu je bilo neskladje v obnašanju človeka in preostalega vesoljstva vselej izvir tesnobe, se na tem mestu odpre zelo obetavna perspektiva misli. Enak žvižg človeka in kosa, glej, se mu zdi kakor most, speljan prek brezna.

Če bi človek vložil v žvižg vse, kar običajno zaupa besedi, in če bi kos v svoj žvižg moduliral vse, kar ostaja v njegovem naravnem stanju neizrečeno, bi bil tako narejen prvi korak k zapolnitvi vrzeli med ... med čim in čim? Med naravo in kulturo? Med molkom in besedo? Gospod Palomar vedno upa, da vsebuje molk še nekaj več od tega, kar lahko izreče govorica. A kaj če je jezik resnično zadnja točka, h kateri teži vse, kar obstaja? Ali če je vse to, kar obstaja, govorica že od začetka časov? Tu gospoda Palomarja premaga tesnoba.

Potem ko je kosov žvižg najprej pazljivo poslušal, ga skuša zdaj ponoviti, zvesto, kot se le da. Sledi negotova tišina, kot da bi njegovo sporočilo zahtevalo pozoren premislek. Potem se žvižg vrne, enak kot odmev, in gospod Palomar ne ve, ali je to odgovor ali pa le dokaz, da je njegov žvižg tako drugačen, da kosov niti zmotil ni in nadaljujeta svoj dialog, kot bi se ne zgodilo nič.

Še vedno žvižgajo ter se negotovi sprašujejo, kosa in on.

2.1.2. Gekonov trebuh

Na teraso se je kot vsako poletje vrnil gekon. Gospodu Palomarju neka za opazovanje izjemna točka omogoča, da ga ne vidi v hrbet, kot smo vajeni gledati gekone, zelence in martinčke, temveč v trebuh. V dnevni sobi družine Palomar je majhno okno - vitrina, ki se odpira na teraso; na policah te vitrine je razvrščena zbirka vaz Art Nouveau; svetilka z močjo petinsedemdeset vatov te predmete zvečer osvetljuje; s terasnega zidu visijo na zunanje steklo sinje veje okrasne svinčnice; vsak večer, brž ko se prižge luč, se gekon, ki živi pod listi na tistem zidu, postavi na steklo, prav na mesto, kjer stoji svetilka, in ostane negiben kakor martinček na soncu. Mušice letijo, tudi njih privlači svetloba; ko katera pade v njegov doseg, jo plazilec pogoltne.

Gospod in gospa Palomar vsak večer končujeta s tem, da naslanjača odmakneta od televizorja in ju namestita k okenski niši. Iz sobne notranjščine opazujeta belkasti obris plazilca na temnem ozadju. Izbira med televizijo in gekonom se ne konča vedno brez negotovosti. Vsaka od teh dveh predstav vsebuje informacije, ki jih druga ne daje: televizija se giblje med kontinenti in zbira svetlobne impulze, ki opisujejo vidni obraz

pojavo; gekon pa predstavlja nepremično osredotočenost in neki skriti vidik, obrnjeno lice tega, kar se kaže našemu vidu.

Kar je pri njem najbolj nenavadno, so noge, ki so pravcate roke z mehкими prsti; vsak od njih ima prstno blazinico in pritisnjene ob steklo se nanj prižamejo s svojimi drobčenimi priseski: peteri prsti se razširijo kakor prašniki na otroški risbi, in ko se katera od tačk premakne, potegne prste skupaj kakor cvet, ki se zapre, da bi se potem spet razprli in se pritisnili ob steklo, puščajoč za sabo drobocene proge, podobne prstnim odtisom. Zdi se, da te roke, hkrati prefinjene in močne, vsebujejo takšno potencialno inteligenco, ki bi zadostovala, da bi se osvobodile naloge nepremičnega visenja na navpični površini in bi postale obdarjene z lastnostmi človeških rok, ki so postale takšne, kot pravijo, odkar se jim ni treba več obešati na veje ali tlačiti tal.

Zdi se, da njegove skrčene tačke podpirajo telo bolj prožno kot katerokoli koleno ali komolec. Rep se drži stekla le z eno samo, središčno proggo, tam, kjer se pričenjajo obročki, ki povijajo njegov rep od začetka do konca in naredijo iz njega robustno in dobro zavarovano napravo. Videti je, kot da ta rep, ki je tja večidel časa topo in otrplo prislone, ne bi imel nobenega drugega daru in ambicije, kot da je le pomožna opora (to nima prav nič skupnega s kaligrafsko gibčnostjo martinčkovega repa), vendar pa se po potrebi izkaže tudi odziven, dobro artikuliran in celo ekspresiven.

Kar se tiče glave, je videti le njen vrečasti in utripajoči vrat, ob robovih pa navzven štrleče oči brez vek. Vrat je površina nekakšne ohlapne vreče, ki se od konice brade, trde in luskinaste kot pri kajmanu, širi do belega trebuha, ki tudi sam, kjerkoli se dotika stekla, kaže svoj zrnati, morda celo prisesani raster.

Ko prileti kakšna mušica mimo gekonovega vratu, njegov jezik sikne in jo požre; bliskovit, prožen in grabljiv, brez oblike in hkrati sposoben, da zavzame katerokoli obliko. Vsekakor Palomar ni nikdar zares gotov, če ga je videl ali ne. To, kar zdajle prav gotovo vidi, je mušica v plazilčevem vratu: trebuh, pritisnjen ob osvetljeno šipo, je prosojen, kakor da bi ga presijali z žarki iks, in senci žrtve je mogoče slediti po njenem popotovanju proti drobovju, ki jo požre.

Gekon ostaja nepremičen po cele ure. Strela njegovega jezika kdaj pa kdaj pogoltne kako mušico ali komarja; drugih insektov, identičnih prvim, ki se njegovim ustom nevedoma približajo na komaj nekaj milimetrov, pa se zdi, kot bi niti ne opazil. Jih pokončna zenica njegovih prav na rob glave postavljenih oči ne zazna? Ali pa ima za izbiro in zavračanje motive, ki jih ne poznamo? Se morda ravna po naključju in svojih muhah?

Razčlenitev repa in šap na prstane ter raster drobnih zrnatih luskin na glavi in trebuhu dajeta gekonu podobo mehanskega sistema, skrajno izpopolnjenega stroja, ki je do zadnjega mikroskopskega detajla tako zelo premišljen, da se vprašamo, ali ni takšna popolnost nemara nekoristno zapravljen, ko vidimo, kako omejene naloge opravlja. Morda pa je njegova skrivnost v tem, da omejuje svoje početje na minimum, zadovoljen že s tem, da je? Je torej to njegov nauk, pravo nasprotje pravila, ki si ga je bil hotel gospod Palomar v mladosti vzeti za svojega: da skuša vedno narediti nekaj,

kar sega nekoliko prek njegovih moči?

Zdajci mu prileti na doseg blodeč nočni metuljček. Ga bo pustil? Ne, zgrabi tudi njega. Jezik se preoblikuje v mrežo za lovljenje metuljev in ga potegne v usta. Je šel ves noter? Ga bo izvrgel, razpolovil? Ne, metulj je v grlu: čeprav je izgubljen, utriplje in suva, še vedno je on in zobje se ga niso niti dotaknili. Pravkar se prebija skozi žrelno ožino; senca je, ki pričinja svoje počasno in naporno potovanje skozi napihnjen požiralnik.

Gekon, ki se je zbudil iz svoje brezčutnosti, zazeva z usti, strese svoj zakrčeni vrat, se poziba na šapah in repu ter pokrči trebuh, ki je postavljen pred trdo preizkušnjo. Mu bo dovolj za to noč? Bo odšel? Je bila to tista z odobritve vrhunca vseh njegovih želja, na katero je bil čakal? Je bil mar to preskus za meje možnega, s katerimi se je želel pomeriti? Ne; ostane. Morda je zaspal. Kakšno je spanje tistega, ki nima vek?

Tudi gospod Palomar se ne more ganiti stran. Motri ga naprej. Ni premirja, na katerega bi se lahko zanesli. In tudi če bi spet vključil televizor, bi s tem samo razširil svoje opazovanje masakrov. Metuljček, krhka Evridika, se počasi potaplja v svoj Had. Pravkar spet prileti mušica, postavila se bo na steklo. In gekonov jezik se izproži.

2.2.1. Kilogram in pol gosje masti

Gosjo mast prodajajo v steklenkah, katerih vsaka vsebuje "dva kosa mastne gosi (eno bedro in eno perutnico), gosjo mast, sol in poper. Netto teža: kila in petsto gramov", kot je s prosto roko napisano na nalepki. V gosti in mehki belini, ki polni steklenke, se hrup sveta priduši: rjava senca se dviguje z dna in pušča, da skozi njega kakor v megli spomina presevajajo razmetani kosi gosi, ki je opešala v svoji maščobi.

Gospod Palomar stoji v vrsti neke pariške *charcuterie*. Praznični dnevi so, a naval je tu običajen tudi v manj kanoničnih obdobjih, kajti to je ena boljših gastronomskih trgovin prestolnice, ki je čudežno preživela v četrti, kjer so uravnilovka množičnega potrošništva, davki, nizki prihodki porabnikov in zdaj še kriza drugo za drugo uničili stare trgovine in jih nadomestili z anonimnimi supermagazini.

Medtem ko čaka v vrsti, gospod Palomar opazuje steklenke. V svojih spomnih skuša najti prostor za cassoulet, mastno obaro iz različnih vrst mesa in fižola, katere bistvena sestavina pa je gosja mast. Toda niti spomin okusa niti kulturni spomin mu nista v pomoč. In vendar ga ime, vizija in ideja pritegujejo in obudijo v njem hipno sanjarijo, ki bolj kot slastem okusa pripada erosu: iz gore gosje masti se pojavi ženska figura, njeno rožnato kožo prevleče belina in že si predstavlja sam sebe, kako se prebije k njej skozi tiste goste plazove, jo objame in z njo potone.

Neprimerno misel si prežene iz glave in pogleda navzgor proti stropu, ovešenemu s salamami, ki visijo z božičnih girland kakor sadeži na vejah Indije Koromandije. V oblikah, ki sta jih izdelali civiliziranost in umetnost, vsenaokrog po marmornih policah triumfira preobilje. V rezinah divjačinskega patéja se let in tekanje po gozdnih

goličavah za vedno ustavlja ter sublimira v tapiserijo okusov. V sivorožnatih valjih se razprostira fazanja žolca, in da bi resničnost njihovega izvora bolj izstopala, iz njih štrlita po dve ptičevi nogi kakor kremplji iz kakega heraldičnega znamenja ali kosa renesančnega pohištva.

Skoz ovoj želatine se trgajo velika, črna znamenja tartufa, ki so poravnana v vrsto kakor gumbi na Pierrotovi halji, kakor note kake partiture, ki posipavajo raznobarnve rožne gredice *pâtés de fois gras*, tlačenke sesekljane svinine, *terrines*, žolce in pahljače iz lososa ter artičoke, garnirane kakor trofeje. Tartufove ploščice pa kot vodilni motiv združujejo mnogovrstnost vseh prvin, podobno kakor črnina večernih oblek kakega plesa v maskah, tako da so postali razpoznavni znak prazničnih oblek vseh ter jedil.

Dolgočasni, temačni in čemerni pa so nasprotno ljudje, ki se tam prerivajo okrog vitrin, med njimi se s suhoparno učinkovitostjo gibljejo belo oblečene, večinoma starejše prodajalke. Sijaj lososovih tortic, ki se svetlikajo od majoneze, izginja, ko ga goltajo mračne borše strank. Vsak in vsaka od njih seveda natanko ve, kaj hoče, z odločnostjo brez najmanjše negotovosti pokaže naravnost na cilj svojih zahtev in v hipu razdene cele gore *vol-au-vent*, belih budinov in lombardskih klobas.

Gospod Palomar bi želel v njihovih pogledih odkriti vsaj senco navdušenja nad vsemi temi zakladi, toda obrazi in kretnje so zgolj nepotprežljivi in neprizadeti, kot pač pri osebah, ki so napetih živcev osredotočene same nase ter zaskrbljene le nad tem, kar imajo, in nad tem, česar nimajo. Nihče se mu ne zdi vreden pantagruelske glorioje, ki se razgrinja po vitrinah in pultih. Poželjivost brez radosti in mladosti jih poganja: in vseeno obstaja neka globoka, podedovana vez med njimi in vso to hrano, saj je z njimi deležna iste substance; meso njihovega mesa.

Zave se, da ga je obšlo čustvo, zelo podobno ljubosumju: hotel bi, da bi račje in zajčje pastete s svojih pladnjev pokazale, da imajo njega raje kot druge in kako v njem vidijo edinega, ki si njihove dobrine zasluži; tiste dobrine, ki sta jih narava in kultura tisočletja posredovali narej in ne smejo pasti v profane roke! Mar ni sveto navdušenje, ki ga preplavlja, znamenje, da je izbranec, da se ga je dotaknila milost in da si on edini zasluži ta izliv dobrot, ki prekipevajo iz roga obilja tega sveta?

V pričakovanju, da bo začutil vibriranje celega orkestra okusov, se ozre okrog sebe. Ne, nič ne vibrira. Vse te poslastice obujajo v njem begotne in nerazločne spomine; njegova imaginacija ni sposobna, da bi okuse asociativno povezovala s podobami in imeni. Vpraša se, ali ni to njegovo poželjivo sladokusje predvsem mentalno, estetsko, simbolno. Mogoče, kajti ne glede na to, kako iskreno on ljubi žolce, pa žolce njega ne ljubijo. Čutijo, da njegov pogled vsako živilo spreminja v dokument zgodovine in civilizacije, v muzejski eksponat.

Gospod Palomar si želi, da bi vrsta napredovala hitreje. Ve namreč, da če ostane v tej trgovini še kako minuto, bo na koncu prepričan, da je on sam vsakdanji in tuj, da je on tisti, ki je izključen.

2.2.2. Muzej sirov

Gospod Palomar stoji v vrsti neke trgovine s siri v Parizu. Kupiti hoče neke kozje sirčke, ki jih začinjene z različimi začimbami in rastlinami hranijo v olju v majhnih, prozornih stekleničkah. Vrsta kupcev se pomika mimo pulta, na katerem so razstavljeni primerki najbolj nenavadnih in neprimerljivih specialitet. Zdi se, da želi asortiment te trgovine dokumentirati prav vsako zamisljivo obliko mlečnega izdelka; že izvesek "Spécialités fromagères" s tem redkim, arhaičnim in narečnim pridevnikom sporoča, da je tu shranjena dediščina znanja, ki ga je neka civilizacija nakopičila v vsej svoji zgodovini in geografiji.

Tri ali štiri v roza oblečena dekleta pozorno strežejo klientom. Brž ko je katera prosta, se posveti naslednjemu v vrsti in ga povabi, da ji izrazi svoje želje; kupec ji potem imenuje, pogosto pa kar pokaže, predmet svojih natanko določenih in kompetentnih apetitov ter se medtem pomakne proti njemu.

V tem trenutku se vrsta pomakne za korak naprej, in kdor je do takrat stal poleg sira "Bleu d'Auvergne", prepreženega z zelenimi žilami, se zdaj znajde na višini "Brin damour", ki so se v njegovi belini zatrdile cevke suhe slame; kdor je opazoval kroglo, zavito v listje, se lahko posveti kocki, posuti s pepelom. Med njimi je kdo, ki dobi iz teh naključnih postaj navdih za nove spodbude in želje: spremenil bo odločitev o tem, kar bo zahteval, ali pa dodal svojemu seznamu novo geslo; in tu je spet kdo, ki se od cilja, ki ga zasleduje, ne bo pustil odvrniti niti za trenutek in mu vsaka nova možnost, na katero naleti, rabi le, da na izključevalni način omeji polje tega, kar trdoglavo zahteva.

Palomarjev duh niha med nasprotujočimi si sunki. Med tem, ki teži k popolnemu, izčrpnemu poznavanju in bi ga lahko zadovoljil le, če bi okusil vse možne kvalitete, in tistim drugim, ki se nagiba k popolni izbiri, k odkritju sira, ki je samo njegov, sira, ki prav gotovo obstaja, čeprav ga še ne more prepoznati (se ne more prepoznati v njem).

Ali pa, ali pa; morda vprašanje ni v tem, da izberemo svoj sir, temveč da smo izbrani mi. Med sirom in stranko je vzajemen odnos; vsak sir čaka svojega kupca in se namesti tako, da ga bo pritegnil s svojo privzdignjeno dostojanstvenostjo ali z malce ošabno zrnastostjo, ali pa, prav nasprotno, s tem, da se izroči predanemu počitku.

Senca grešne sokrivde diha v ozračju: rafiniranost okusa in še zlasti vonja ima tenutke ohlapnosti, ko postane pokvarjena in se naenkrat zazdi, da se siri na svojih pladnjih ponujajo kakor na divanih kakega bordela. Zloben, perverzen nasmeh vznikne iz zadovoljstva nad tem, da je predmet njegove sladkosnednosti ponižan s sramotilnimi vzdevki: *crottin*, *boule de moine*, *bouton de culotte*.

Toda to ni tisti tip poznavanja, ki bi ga gospod Palomar želel najbolj poglobiti. Dovolj bi mu bilo že, če bi mu uspelo vzpostaviti preprostost fizičnega kontakta med sirom in človekom. Toda če namesto sirov vidi imena sirov, koncepte sirov, pomene sirov, zgodbe sirov ter kontekste in psihologije sirov, če, bolj kot bi vedel, za vsakim sirom vse to sluti, potem je jasno, da postane njegov odnos do njih zelo zapleten.

Trgovina s sirom stoji pred Palomarjem kakor enciklopedija pred samoukom. Lahko bi si položil v spomin vsa njihova imena ali pa poskusil napraviti klasifikacijo glede na oblike: ovalen, valjast, kupolast, loparen – ali glede na konsistentnost: suh, maslen, kremnat, žilnat, čvrst – ali pa glede na zunanje sestavine, zamešane v lupino ali sredico: suho grozdje, poper, orehi, sezam, trave, plesni – toda vse to bi ga še niti za korak ne približalo resničnemu poznavanju okusov, ki je zgrajeno iz spomina in imaginacije hkrati, in šele na njegovi osnovi bi si lahko izgradil lestvico osebnega okusa, preferenc, zanimivosti in zavrnitev.

Za vsakim sirom stoji pašnik drugačne zelene barve pod drugačnim nebom: travniki, ki jih s tankim slojem soli prevleče vsak večer normandijska plima; travniki, odišavljeni z aromami vetrovnega provansalskega sonca; tu so črede s svojimi stajami z višinsko in nižinsko pašo; in tu so skrivnosti predelovanja, posredovane v stoletjih. Ta trgovina je muzej, kajti ko jo gospod Palomar obiše, za vsakim razstavljenim predmetom čuti kakor v Louvru prisotnost civilizacije, ki mu je formo dala in ki od njega formo spet prejema.

Ta trgovina je slovar; jezik je sistem sirov v svoji celoti: neki jezik, katerega morfologija opisuje spregatve in sklanjatve v brezštevlinih različicah, katerega leksika predstavlja neizčrpno bogastvo sopomenk, idiomov, konotacij in pomenskih spumantov, kakor vsi jeziki, ki se napajajo iz soodnosa stoterih narečij. To je jezik, narejen iz stvari; nomenklatura je samo njen zunanji, instrumentalni vidik. Toda če hoče gospod Palomar stvari, ki bežijo pred njegovimi očmi, neki trenutek ustaviti, mu kot prvi korak vedno ostane le to, da se nauči nekaj te nomenklature.

Iz žepa potegne zvežček, pero, zapisovati si začne imena, ob vsakem imenu si pripiše kako značilnost, ki bi pomagala priklicati podobo v spomin, skicirati si skuša celo sintetično podobo oblike. Napiše *pavé d'Airvault*, doda opombo "zelene plesni", nariše nizek kvader in ob eno od stranic pripiše "cir. 4 cm"; zapiše si *St-Maure*, doda opombo "siv zrnat valj s količkom na sredi", ga na oko oceni "20 cm" in ga nariše; potem napiše *Chabicholi* in nariše majhen valj.

– *Monsieur! Houhou! Monsieur!* – Mlada, rožnato pripravljena prodajalka stoji pred njim, zatopljenim v svoj zvežček. Na vrsti je, prišlo je nanj, v vrsti za njim pa vsi opazujejo njegovo nenavadno obnašanje in zmajujejo z glavo na način, ki visi med ironičnim in nestrpnim in s katerim prebivalci velikih mest opazujejo nenehno rastoče število ubogih po duhu, ki krožijo po njihovih ulicah.

Do potankosti izdelano sladokusno naročilo mu uide iz spomina; jeclja; zateče se k najbolj navadnemu, k najbolj banalnemu, k najbolj reklamiranemu, kakor bi avtomatizmi masovne civilizacije čakali le na ta trenutek njegove negotovosti, da ga znova ukleščijo pod svojo oblast.

Prevedel in spremno opombo napisal Matija Ogrin

Med italijanskimi pisatelji iz bližnje preteklosti je **Italo Calvino** (1923-1985) s svojim opusom zapustil najgloblje sledi v svetovni književnosti.

V svetu je najbolj zaslovel s knjigama cikličnih pripovedi. To sta *Il castello dei destini incrociati* (*Grad prekrizanih usod*), 1968, in *Le città invisibili* (*Nevidna mesta*), 1972 - obe deli imamo v slovenskem prevodu. Že prej so v Italiji doživela velik uspeh njegova zgodnejša dela, kot so romaneskni ciklus *Nostri antenati* (*Il visconte dimezzato*, *Il barone rampante*, *Il cavaliere inesistente*), knjiga *Racconti* ter zbirka *Fiabe italiane*, v kateri je povzel, predelal in s tem ohranil izginjajoče izročilo ljudskih pripovedk. Prevedena sta tudi njegova najzgodnejša romana *Steza pajkovih gnezd* in *Zadnji pride krokar*. Calvinovi kasnejši uspehi so še *Marcovaldo ovvero Le stagioni in città*, *La giornata di uno scrutatore*, *Le cosmicomiche*, *Ti con zero*; med njegove knjige sodijo še *La nuvola di smog*, *La formica argentina* ter nedavno tudi pri nas dosegljiv roman *Se una notte d'inverno un viaggiatore* (*Če neke zimske noči popotnik*), 1979. Med Calvinovimi postumnimi objavami je imela verjetno največji odmev zbirka esejev *Lezioni americane*, v katerih je opisal šest ahistoričnih vrednosti, ki jih po njegovem mnenju lahko odkrijemo pri vseh velikih literarnih umetninah od antike do danes. Med njegova esejistična dela spadata še *Perche leggere i classici* in njegova interpretacija *Orlando furioso di Ludovico Ariosto raccontato da I. C.*

Palomar je kot zadnja knjiga njegovega življenja izšel leta 1983. Z razporeditvijo sedemindvajsetih zgodb na poglavja po 3 krat 3 krat 3 je razkril spekter tem, ki jih z najrazličnejšimi pripovednimi postopki od deskripcije prek zgodbe do meditacije vselej razpira iskanju presežnega, neskončnega, nedefiniranega.